

קביעות

במשינה
ובהלכה היומית

במשינה היומית:
סדר קדשים
מעילה פרק ד' משנה ב' -
מידות פרק ב' משנה א'
בהלכה היומית:
שו"ע או"ח
סימן קס"ז סעיף ד' -
סימן קע"ח סעיף ד'

היכולו!

אחיות ואי
סדר שחרות
לאשה היולית
ביום חמישי ל' באייר
תשפ"ו

גבורה יהודית

בפתח השער

אם אלוקים לא ירצה - הכדור לא ייצא

קרוע וכתוב!

קפידה מיוחדת הייתה לו לכ"ק האדמו"ר מזוטשקא, הרב הקדוש רבי יצחק אייזיק רזנבוים זיע"א: לעולם לא שימש בסנדקאות בלא שחשב לראשו את השטריימל, בגד המלכות החסידי. קפידה זו עמדה למבחן נורא בימי השואה האיומים, כאשר חבישת לבוש יהודי בולט הייתה בבחינת גור דין מוות מידי מידי המרצחים הנאצים.

לפני שנים רבות, בתקופת העלייה הגדולה ממרוקו, נהגו יהודים רבים לעבור בביתו של הגאון הקדוש רבי מאיר אבוחצירא זיע"א כדי לקבל את ברכתו לפני היציאה לדרך. העלייה לארץ ישראל לוותה אז בחששות כבדים, ורבים דאגו כיצד יצליחו להשתלב ולמצוא פרנסה במדינה החדשה. יום אחד הגיע אל הרב יהודי שהיה נסער במיוחד. האיש החל לבכות בבכי מר והסביר לרב את פשר דאגתו: "אני אדם פשוט, איני יודע קרוא וכתוב. איך אוכל להתפרנס בארץ ישראל, שבה כולם מלומדים ומשכילים?"

האדמו"ר הקדוש רבי יצחק אייזיק רזנבוים מזוטשקא זיע"א

באחד הימים, הוזמן הרבי לשמש כסנדק. בעת שעמד לצאת מביתו, חבש כדרכו את השטריימל לראשו. בנו, כ"ק אדמו"ר מסטאניסלב זצ"ל, שהיה אז נער צעיר, נרעד מחשש לחיי אביו: "טאטע", קרא מודאג, "סכנה גדולה אורבת בחוץ. כיצד אתה מחרף את נפשך?"

הגאון הקדוש רבי מאיר אבוחצירא זיע"א

אולם הרבי השיב בביטול: "הרי הזמינו אותי להיות סנדק. כיצד אוכל לשמש בקודש ללא השטריימל?"

רבי מאיר הרגיע אותו ואמר: "הבורא זן ומפרנס לכל בריותיו. למי שידע קרוא וכתוב, ה' מומן פרנסה שדורשת ידיעת קרוא וכתוב. ולמי שאינו יודע - הוא יזמן פרנסה שבה דווקא אי-ידיעת קרוא וכתוב תהיה יתרון". האיש התעודד מהדברים, עלה ארצה והתיישב בקרית אתא. שנים חלפו. בנו של האיש התקבל לעבודה ב"רפאל" (הרשות לפיתוח אמצעי לחימה) והפך לעוזרו האישי של אחד מבכירי מהנדסי הטילים. יום אחד שיתף המהנדס את עוזרו בבעיה בטיחותית: במשרד הצטברו ערימות ענק של תוכניות סודיות ביותר. מפאת הסיווג הביטחוני המחמיר, היה אסור להשליך אותן לאשפה הרגילה, והניירת המצטברת החלה לחנוק את המשרדים.

בעודם פוסעים ברחוב, ניצב בפניה קצין גרמני וכיוון את רובהו הטעון לעבר צלם דמותו של הרבי. "טאטע, יורים! יורים!", זעק הבן בחרדה.

הציע העוזר: "צריך להביא אדם שאינו יודע קרוא וכתוב כלל, והוא זה שיופקד על גריסת והשמדת המסמכים. כך נהיה בטוחים ששום סוד לא ייחשף".

"והיכן נמצא אדם כזה היום?", תהה המהנדס. "אבי הוא האיש

שאתם מוחפשים", השיב העוזר.

אך הרבי המשיך לצעוד בקומה זקופה ובשלווה עילאית, כאילו לא אירע דבר, והשיב בקול נינוח: "אם הקב"ה לא ירצה - כלום לא יקרה". הצורך לחץ שוב ושוב על ההדק, אך הכדור לא נפלט. כלי הירייה כאילו נדם באחת.

לאחר בדיקה קפדנית שאישרה כי האב אכן אינו יודע לקרוא אפילו עיתון, וכי הוא אדם ישר והגון, הוא התקבל לעבודה. במשך שלושים שנה עבד האיש ב"רפאל" בתפקיד רגיש זה, קיבל משכורת נאה והתפרנס בכבוד.

לפתע, עבר במקום כלב רועים גדול. הקצין, בתסכולו, כיוון לעברו את הנשק, ובו ברגע נשמעה הירייה. צרור כדורים קטלני נפלט מהקנה, פילח את ראשו של הכלב שנפל ארצה מתבוסס בדמו.

כשהגיע לגיל פרישה, יצא לגמלאות עם פנסיה מכובדת, אך הוא לא היה מרוצה מהפסקת העבודה. הוא הגיע אל בנו של רבי מאיר, האדמו"ר הקדוש רבי דוד אבוחצירא שליט"א, ואמר לו בכאב: "אביך הבטיח לי פרנסה לכל החיים, והנה עכשיו הוציא אותי לפנסיה". רבי דוד הרגיע אותו ואמר: "אם אבי הבטיח, דברו לא ישוב ריקם".

כראות המרצח כי הרובה שב לחיים, מיהר לכונן אותו שוב לעבר הרבי. הוא סחט את ההדק, אך הרובה חזר לסורו וסירב להגיב ללחיצות החוזרות ונשנות.

זמן קצר לאחר מכן, פנו מהמפעל אל האיש בבקשה דחופה שיחזור לעבודתו. התברר כי במפעל לא הצליחו למצוא מחליף אמין שאינו יודע קרוא וכתוב, והניירת הסודית שוב החלה להיערם ללא פתרון. כך חזר האיש לעבודתו, והמשיך להתפרנס בכבוד בזכות אותו "חיסרון" שמומנו חשש כל כך בתחילה.

***

בחמה שפוכה ובשיניים חורקות פנה הצורך לדרכו, כשהוא מסנן מפיו בהכנעה מאולצת: "אם האלוקים שלו לא ירצה, הכדור לא ייצא!".

"כיצד ניתן לפנות זמן ללימוד כאשר אני נאנק תחת עול הפרנסה?", מחשבה זו עולה בראשו של האדם לעיתים קרובות. "אם אעסוק בתורה כמה שעות, איך תבוא הפרנסה?", הוא תוהה. תוהה - וטועה.

(מפי המשב"ק הרה"ח ר' פסח גולדשטיין, 'המבשר תורני', חוקת תשע"ע)

הקב"ה אינו זקוק לאמצעים כדי לפרנס כל בשר; כאשר יוצאת מלפניו הגזירה שלאדם יהיה אוכל, דבר לא ימונע זאת ממונו.

לורק יאמין האדם בתכלית האמונה בכך וישיב לשקוד על התורה והעבודה - אין כל ספק כי העניינים יסתדרו באופן הטוב ביותר, שכן "כל המקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול דרך ארץ".

לזכר עולם יהיה צדיק

מוקדש לע"נ י"ד הארגון
הרב שלמה בן הגאון רבי יונה זצ"ל
שטנצל
גלב"ע כ"ט בניסן תשע"ג

קבלת עלון המבחנים

ניתן לשלוח בקשה במייל Office@kviuta.org
דרך מערכת קביעות בטלפון 0722-79-4949 שלוחה 2 < 4
כמו"כ ניתן לענות על המבחנים במערכת זו או ב: kviuta.org
וכן דרך עמדות נדרים פלוס וקהילות הרחבי הארץ

לשיעורים

במשנה ובהלכה היומית
24 שעות
בטלפון 0722-79-4949
kviuta.org וכן

תרומת הדשן

תרומת הדשן והוצאת הדשן

בפרק שני של מסכת תמיד שנינו את העבודה של 'תרומת הדשן' - 'והרים את הדשן וגו' ושמו אצל המזבח' (ויקרא ו' ג') - שהיא העבודה הראשונה כל יום בבית המקדש, והכהן שזכה בפייס לעשות עבודה זו, עלה לראש המזבח, חיתה במחתה של כסף מן הדשן של הגחלים שנתעכלו שם, ונטל מלא מחתה דשן, [ואין לפחות ממלא קומץ] (וימא כ"ד א', אך ע"י מש"כ המקדש דוד ס"ל ל"ב ס"ק א' בדעת הרמב"ם), וירד והניח את הדשן על רצפת העזרה בצד מזרחו של כבש המזבח [בדרומו של מזבח], ושנינו (מ"ד) שאותו מקום הוא 'מקום שנותנין מוראות העוף' [מוראה ונוצה של עולת העוף שהכהן היה משליך מעל גבי המזבח (ע"י יומא כ"א א')], ודישון מזבח הפנימי והמנורה. ורש"י (ויקרא א' ט"ז, זבחים כ"א א', ועוד) כתב שהדשן היה נבלע שם בדרך נס, כמו מוראות העוף ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה שנתנו שם, וכן דעת הריב"א וה"ר יום טוב (הובא בתוס' זבחים ס"ד א' ד"ה דישון), והרב פורת (הובא בתוס' יומא כ"א א' ד"ה נבלעין), אמנם רבינו תם (שם ושם) סובר שהדשן של תרומת הדשן [ממזבח החיצון] לא היה נבלע.

נחלקו הראשונים אם תרומת הדשן היא עבודה של לילה או עבודה של יום, רש"י (יומא כ"ב ב' ד"ה ומה) ותוס' (שם כ"ב ב' ד"ה איכא) סוברים שהיא עבודה של לילה וצריך לעשותה לפני עלות השחר, אבל הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"א) כתב שיעקר זמן תרומת הדשן הוא מיד אחרי עלות השחר, [וברגלים ויום הכיפורים עושים לפני עיקר זמנו].

הנה מלבד 'תרומת הדשן' שנעשתה על ידי כהן שזכה בפייס, נטל שיעור קומץ או יותר לעבודה של על ידי כל כהן שרצה ובלא פייס, שאחרי שהכהן שזכה בפייס נטל שיעור קומץ או יותר לעבודה של תרומת הדשן, שאר הכהנים היו נוטלים את הדשן הנשאר ומוציאים אותו חוץ לעיר, ולדעת הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"ג) עבודה זו נעשתה כל יום כמו תרומת הדשן, אמנם לדעת רש"י (ויקרא ו' ד', חולין צ"ב ד"ה חוליצ) עשו כן רק כשהיה הרבה דשן ולא היה מקום למערכה, [וע"י משנה למלך (הל' תמידין ומוספין שם)].

החלפת בגדים בתרומת והוצאת הדשן

בפרשת צו (ויקרא ו' ג' ד') נאמר: 'ולבש כהן מו' ו' ומכנסו בד ילבש על בשרו, והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח, ושמו אצל המזבח. ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה אל מקום טהור', ומבואר שצריך ללבוש בגדי כהונה לתרומת הדשן, ואח"כ להחליף את בגדיו להוצאת הדשן, ופירש שם רש"י על הדין שצריך להחליף בגדיו להוצאת הדשן, וז"ל, אין זו חובה אלא דרך ארץ, שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תדיר - 'בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו' - לכך 'ולבש בגדים אחרים', פחותין מהן, עכ"ל, ומקורו בגמרא ביומא פ"ב (כ"ג ב'). ולדעת רוב הראשונים דורשים מ'בגדים אחרים' שילבש בגדים פחותים, אבל ודאי צריך בגדי כהונה (ע"י יומא כ"ד ב' ותוס' ישנים ותוס' הרא"ש שם ד"ה אחרים), אמנם הרמב"ן על התורה (שם) הביא שיש מרביתו במסכת יומא שפירשו שאחרים ר"ל בגדי חול, והוצאת הדשן אינה נעשית בבגדי כהונה, עיי"ש.

והטעם שאינו צריך להחליף לבגדים פחותים גם בתרומת הדשן, ביאר רש"י (יומא י"ב ב' ד"ה את השחקים) משום שאין הבגדים מתלכלכים בשיעור מלא מחתה.

אמנם הרמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"ב ה"ג) והחינוך (מצ' קל"א) סוברים שגם לתרומת הדשן לובש בגדים פחותים, והנושאי כלים נתקשו שבקרא נאמר דין זה רק בהוצאת הדשן, וכבר הקשה כן החינוך שם, ותירץ שממילא יש ללמוד גם לתרומת הדשן, שהרי הטעם הוא משום שאינו ראוי לעשות עבודה כזו באותם בגדים שמשמש את רבו, ואם כן הוא הדין בתרומת הדשן, עיי"ש, ומשמע מדבריו שהטעם שצריך בגדים פחותים אינו מפני הלכלוך כדפירש רש"י, אלא שאינו ראוי לעשות עבודה כזו שאינה של כבוד - תרומת הדשן והוצאת הדשן - באותם בגדים שעושה בהם עבודות הקרבנות, ולפי טעם זה באמת אין לחלק כלל בין הוצאת הדשן לתרומת הדשן, ששניהם ענין אחד שאינו של כבוד, ושיעור הדשן לא מעלה ולא מוריד.

והנה רש"י הג"ל כתב שיעקר מה שנאמר בתורה שצריך להחליף לבגדים פחותים 'אין זו חובה אלא דרך ארץ', ומהטעם שאמרו בגמרא 'בגדים שבישל בהן קדירה לרבו אל ימוזג בהן כוס לרבו', אמנם הרמב"ן (שם) חולק, וז"ל, לא ידעתי מנין אמר הרב שאינה חובה, כי נראה שמצוה היא על הכהן שהבגדים שיעשה בהם הקרבנות, גם הרמת הדשן, יהיו בגדים נקיים, לא ישמש באותן אשר הוציא הדשן וכו', עכ"ל.

דישון מזבח הפנימי

הרמב"ן (מלחמות יומא כ"ו ב') כתב לגבי דישון מזבח הפנימי, 'עיקר דישון נראה שהוא מדבריהם, שאין לו עיקר מן התורה, שבמזבח החיצון נאמר 'והרים את הדשן', אבל דישון מזבח הפנימי לא נאמר בתורה, ותמה הגבורת ארי' (יומא י"ד ב' ד"ה מ) מגמרא ערוכה במעילה (י"ב א') שדישון המזבח הפנימי נלמד מקרא, שנאמר 'אל מקום הדשן', ואם אינו ענין למזבח החיצון, תנהו ענין למזבח הפנימי, עיי"ש.

והנה רבו הפירושים בגמרא במעילה שם, ויש שפירשו שהנידון של הגמרא הוא עצם המצוה של דישון מזבח הפנימי, ויש שפירשו דמיירי בנפקא מינה של המצוה, שאם יש מצוה של דישון, אחרי דישון נעשית מצוותו ושוב אין בו מעילה, ולפי פירושים אלו ודאי קשה, שהגמרא דורשת מאם אינו ענין שדישון מזבח הפנימי הוא מצוה דאורייתא.

אמנם למסקנת התוספות שם הנידון של הגמרא הוא מקום הנחת הדשן, ודרשו מאם אינו ענין שגם הדשן של מזבח הפנימי מניחים במקום השלכת מוראה ונוצה של עולת העוף בצד מזרחו של הכבש, ולפי זה יש לדחות שהתורה רק קבעה מקום הנחת הדשן כשיצאוהו מדעת עצמו, אבל אין חיוב על עצם ההוצאה.

מנהג ישראל קדושים לנהוג ולהחמיד בחומרות והנהגות שונות בימי חג הפסח, הנהגות העוברות מאב לבן ומדור לדור זה עידן ועידנים.

ליקטנו מעט מזעיר מנהגים שונים, הנהגות בקרב בתי ישראל במאכלי החג, מקודשותיהם, סגולותיהם וטעמי המנהגים.

הלכה מסיני

הנהגות הגאון

דבי היים קנייבסקי זצוק"ל בענייני סעודה

מוגש לרגל לימוד הלכות סעודה בהלכה היומית

רבינו זצוק"ל נהג לאכול פת שחרית, אחרי התפילה מתיקון. בברכת המוציא אהו הלחם בעשר אצבעותיו, אפילו אם אינו ככר שלם. חתך חתיכה מרצד שיש בה, מהעלוין והתחתון, ומכל ג' פעמים במלה.

מזן זצוק"ל החמיר לא לאכול לא מוזהב בתוך הסעודה, שלא לדיכנס לספקות מה היא פת הבאה בכיסוין.

בין ידוע לבשר הקפיד מרן בעשיפת ידיים בעמט מים, הרהרה וקטנה. היינו, שחשש לדעת השו"ע ולכן שטף, ועשה עוד "הרהרה וקטנה" היינו אכילה ושתיה, עני שו"ע סי קע"ג ס"ב וכו' ב סק"ד.

על שמיפת הידיים לא הקפיד שגם בני ביתו יעשו כן, ושנית ברבות היה מוזהב בשבת, סמוך למקומו, בקבוק מים קטן וסטר, ואחרי הדיגה היה נוטל הקבוקוק ונתנו עמט על ידו מעט שבמעט מים, ומשפטף בהם ידיו, ולא הנהיג או אמר ללולם לעשות כן.

כרוב הפעמים שאל את הרבנית איזו ברכה לברך ברכה אחרונה, האם על המזונה או 'בורא נפשות', אבל עם כל זה נהג לייקר את המאכלים באוניה, כגון שהתעניין אם יש לפתן מעשה דעה, ואף על פי שאין לו שום שייכות לה, עשה כן בכדי להכיר לה טובה.

כשהביאו בסוף הסעודה מאכל נוסף, אפילו אם חשב מרן שכבר סיימו לאכול ואמר 'שיר המעלות' - לא בירך שוב על המאכל הנוסף כי הרי סומך על דעת בע"ב ולא הסח הדעת.

והטעם, מפני שאמר שאין לו דין בעל הבית לעניין, משום שאינו יודע מה יביאו. אכנס פעם אחת אירע שכבר הספיק לומר 'שיר המעלות' וגם נטל ידיו למים אחרונים, ואחר כך נזכר שלא אכל את חתימת הרהרה שרגיל לאכול קודם ברכת המזון ('שיר השלישי שהטוב במה'), הסתפק אם היו הסח הדעת, ומספיק לא אכל (במדרוה).

ככלל, בענייני אכילה, היה מרן תלוי לגמרי בדעת בעלת הבית או הממונה על האוכל, במאור ולא היה לו ידיעה מה וכמה צריך לאכול, ובדרך כלל, כשלא אכל פת, שאל תמיד איזו ברכה אחרונה צריך לברך, כי לא שת אל ליבו מה אכל, וליבו מלא רק בתורה תמימה.

ומעולם לא שאל מרן שליט"א מה יש לאכול או האם יש אוכל אחר וכדו, רק אם מבחין שלא הכיני פת שחרית: וכדו מעיר "האם מפורסם מלאכות היום ואפשר ללכת ללמוד או שצריך להמתין?"

מנהגים בפירות וירקות

פירות שיש להם קליפה: יש הנוהגים שלא לאכול פירות וירקות, רק כאלו שאפשר לקלפם (חיי"א קכ"ז ב), והטעם, כדי להישמר מכל נדנוד של חמץ, שאולי בא במגע עם הפרי והירק.

טעם אחר: יש שמדמים פירות וירקות לפירות יבשים האסורים בפסח, מפני שאומרים שמפוזרים עליהם קמח בשעת תיקונם.

פירות וירקות שקליפתם רכה: יש הנוהגים שלא לאכול פירות וירקות שקליפתם רכה, כגון תותנים, מלפפונים ועגבניות.

קילוח פירות: יש הנוהגים לקלף את הפירות והירקות לפני אכילתם (חיי אדם קכ"ז ב), והטעם: לפי שמשמשים לריסוס הפירות וירקות בחומרים שיש בהם חשש לערובות חמץ, ולכן יש לקלפם. וכן חוששים שגם בא הפרי במגע עם פירותים, אף חשש חמץ (תשובות והנהגות רבה).

אכילת פירות יבשים

יש הנוהגים שלא לאכול פירות יבשים בפסח (רמ"א תס"ח ב), הטעם: לפי שמפוזרים עליהם קמח בשעה שמייבשים אותם, וחוששים שגם נדבק בהם בשעת ייבושם. טעם אחר: שחוששים שגם נתייבשו בתנור חמץ (רמ"א תס"ח ב), משני שם ס"ק כ"ו, ובחיי אדם כ"ל קכ"ז ב).

באם ידוע שתייבשו בדרך שאין חשש חמץ מותר באכילה (רמ"א שם).

תפוחי אדמה

ה'חיי אדם' בנשמת אדם (פסוק כ) כתב שהמנהג באשכנז שלא לאכול תפוחי אדמה, הטעם: משום גזרת קטניות, לפי שעושים מהן קמח ומחולף בקמח.

מנהג העולם: לאכול תפוחי אדמה, והוא עיקר המאכל בפסח לרוב בני אדם.

בספר אוהל שלמה (דף ל"ה) לבעל התפארת' שלמה מרדומסק, כתב שצריך לתת הודאה על שלא היה מאכל זה בימי הגאונים, שהיו אוסרים אותו לפסח מאמת גזירת קטניות, משום שעושים מהם קמח.

רחיצת תפוחי אדמה: יש שרוחצים כל תפוחי אדמה שקנו לפסח לפני פסח (אורחות רבינו ח"ב הנהגות הידורים בעניני פסח אות ב' עמוד פ"ד).

קמח תפוחי אדמה

יש הנוהגים שלא לאכול קמח תפוחי אדמה בפסח, והטעם ע"פ דברי הטור (תס"ד) דהיינו דאיכא עבדי דמזוללים במצווה, אסור לאפות מקמח של מצה אפורה או שאר קמחים, דאית לשרוי אף בקמחא. טעם אחר: לפי שהוא דומה לקמח דגן, וחוששים משום מראית עין.

מנהג העולם: אמנם יש שכתבו שאין לחדש לגזור גזרות מעצמנו, וכל גזרת הגאונים זקוקה בקמח העשוי ממני קטניות, ומיהו הגרשו"א נהג להחמיר בזה, ובביתו לא קנו קמח תפוחי אדמה (שלמי מועד פרק פ"א).

***

מצה של אמונת חכמים

חכמינו סיפרו, שדרש רב מתנה לפני אנשי פפונאי, כי אין ללוש את המצות אלא במים שלנו. למחר באו כולם אל רב מתנה ואמרו לו: הב לנו מים! שכן סבורים היו, כי "מים שלנו" היינו: המים שלו - של רב מתנה. אז ביאר להם רב מתנה, שהוא נתכוון למים ששעונו ולנו לילה אחד בכלי (פסחים מ"ב).

לשם מה מספרים לנו חכמינו זאת, ואיזה לקח אנו לומדים מבורותם של אנשי פפונאי?

חכמינו מתכוונים בכך להראות לנו, כמה גדולה היתה או אמונת-חכמים אפילו אצל המוני-העם הנבערים מדעת.

אילו, למשל, היה חכם אחד מכרזי ואומר. שאין ללוש המצות אלא בקמח שלו או במים שלו. הלא אז היה העולם נהפך ממש לתוהו ובוהו, כולם היו מתקוממים נגדו בקול צעקה וטוענים: כלום קמחו או מיינו של הרב קדושים יותר מכל קמח או מים אחרים בעולם? והיו מטיילים בו ברב כל מיני חשודות של נגיעות.

אבל בני פפונאי, כשנדמה להם שרבם, רב מתנה, דורש מהם להשתמש רק במים שלו, לא שאלו שאלות ולא התיחו נגדו דברים, אלא בתמימות של אמונה הביאו לפניו את כליהם וביקשו ממנו "מים שלו" - עד כדי כך הגיעה אמונת-חכמים אצל פשוטי ישראל שבפפונאי...

חכמינו סיפרו איפוא אמונתם זה על-מנת שישמש דוגמה ומופת לאמונת-חכמים אמיתית.

מצה השמורה לשלום בית

פעם אחת בערב פסח, נודמו אצל 'האוהב ישראל' מאפסא, שבאו גבאי צדקה של העיר לגבות מצות עבור העניים, והרבנית היתה טרודה בהננות ליום טוב, הלכו אנשי הבית לתת לגבאים את המצות, ומרוב הטרדה שכחו ולקחו את מצות-השמורה, שנאפו ערב פסח עבור הרב, והיו מנוחתי במפה מיוחדת בחדר, ונתנו לגבאים. הללו נטלו המצות והלכו להם.

אחרי כן, כבוא הרבנית לחדר, וראתה כי מצות השמורה אינם במקומם, עשתה חקירה ודרישה, ונתוודע לה שנתנו אותן לגבאי הצדקה. נודעוה מאד ונפל לבה בקרבה, ולא ידעה מה לעשות, כי ריאה להגיד הדבר לבעלה. נמלכה בדעתה ולקחה מצות פשוטות, ושמה במקומן בתוך המפה, ושעתה עצמה כלא יודעת מכל הנעשה. ול"סדר" הוגשו המצות הפשוטות.

מיד לאחר חג הפסח בא זוג אחד אל הרב להתגרש. שאל הרב לבעל: - מה לך כי תגרש אתה? השיב: אשתי לא רצתה לבלש בשבילי בפסח בכלים מיוחדים בלי 'שרויה'.

אז צויה הרב לקרוא לרבנית, ויאמר לה: - הגידי נא האמת: איזה מצות הניחו לילי בליל הסדר? ותהרש הרבנית, כי ריאה להגיד: שאל אותה שוב: - והגידי נא, אל תריאי. ותען הרבנית: - מצות פשוטות... ותספר את כל המעשה. אז אמר הרב לבעל האשה:

ראה נא, בני: איני אכתי מצה פשוטה בליל ראשון של פסח, ועשיתי את עצמי כלא ידוע וכלא מרגיש, למען לא אבוא לידי הקפדה, או ח"ו לקטטה, ואתה רוצה לגרש את אשתך בשביל 'שרויה'!?

נהגו הרבה מקהילות ישראל, כי במיני מאכל שונים שהיו בדורות קודמים חשש חמץ, שוב אין אוכלים אותם משום "ואף תישוש תורת ארץ".

נהגו ישראל להחמיר חומרות בפסח, יותר מכל השנה, משום שהיא המצווה הראשונה שנצטוו עליה ישראל כולם, וקיבלו עליהם באהבה, והתחמירו בכלליה ופרטיה וכל המאריך בדקדוקיה מאריכים לו ימיו ושנותיו (רדב"ז ח"ג הקטן ושו"ת פן השמים סימן ע').

טעם אחר: לפי שכל יציאת מצרים היתה בגלל שלא שינו שום לשונם ולבושם, שהוא בגדר חומרא יתרה, ולכן מקפידים בפסח על חומרות והרחקות יותר מכל השנה (מש"כ המפה פרישת בא על הפסוק ואתם לא תצאו).

טעם אחר: כיון שראינו שהקב"ה מחמיר, וכתב "בל יראה ובל ימצא", ומאי נפק"מ לקב"ה אם אנו אוכלים חמץ או מצה? אלא כמלך שצווה על עבדיו לעשות דבר, וכשהם רואים שהמלך מאד מחמיר בדבר, גם עבדיו מחמירים בדבר זה (ילקוט ישר דף צ' בשם רבנו בער תרומת הרש"י).

בסגולותיה: מובא בשם האר"י שאמר: "שכל הנוהה ממשוה בחמץ, מובטח לו שלא יחטא כל השנה" (באר היטב תמ"ו א). יש שכתבו: מי שנשמר בפסח, ויעיל לו שלא יודמן לו חטא כל השנה (אמרי פתח אות רנ"ב שהקשה איך אדם מובטח על החטא), וכן כתב המוקבר רבי עמנואל חי ריק, בעל 'משנת חסידים' (ניסן פרק י' אות ה'): "ההשוואה בפסח מנוהלת בה, ומחמיר בכל החומרות שמהממרים, ויעיל לו לנפש כל השנה".

אכילת דגים

יש שנהגו שלא לאכול דגים בכל ימי הפסח (מהר"ם ש"ק מנהיגו אות נ"ט).

הטעם: וז"ל הפרי מגדים (א"א פ"א תמ"ו א) 'דגים חיים שקורין קרפיון שולחין מעיר לעיר, וכבדי וליישארו חיים מניחים פרוסת חמץ עם יין שרף בפיו, ואחר שמתנו לייששו מהחמץ'.

טעם אחר: לפי שהיו מורחים יי"ש על הדגים כדי שלא יסריחו, וחששו מחמץ. ואמ"ש שהיום לא נהגו כן, יש שנהגו כן.

דגים חיים: יש שקונים דגים חיים, שבהם אין את החששות הנ"ל (וידי מש"כ סימן כ"ו אות ט, וכן דרכי חיים ושלום מוקמאש מנהיג פסח אות תר"ה).

במנהג אכילת הדגים בפסח, כתב בסידור יעב"ץ (שער האיתון דף כ"א א'): "וימיו בשר ודגים ויין כפי כוחו מן המבושבת, למצוות שמחת יו"ט". הרי להדיא שהתיר אכילת דגים.

מקור לאכילת דגים: מדברי חז"ל (סוטה י"א ב), שבשכר נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים, כי בשעה שהלכו לשאוב מים הזמין להן הקב"ה דגים קטנים כבדיון, והולילו אותם אצל בעליהן, וכן מפורש ברמב"ן (בבב"ק י"א ד), לאחר שהיו גומרים עבודתם במצרים, היו רגילים לתת להם דגים קטנים המצויים מאד חף עבודתם (בש"כ הל"ב תת"ו ה').

דגים מלוחים: מנהג אשכנז שלא לאכול דגים מלוחים וה"ה דגים כבושים. הטעם: לפי שבשכר היו מלוחים אותם במלח שנתערב בו חמץ (רמ"א תמ"ו ה), ועל אף שהיום המלח הוא נקי, נשאר המנהג עד היום.

אכילת שום

יש נוהגים שלא לאכול שום בכל ימי הפסח, וטעם: בפרי מגדים (א"א תס"ד א) כתב שאין יודעים טעם לחומרו, זאת, מ"מ עתה אין להקל בפני עם הארץ, ובצנעא לת"ח אין להחמיר.

יש שכתבו טעם לאי אכילת שום: כיון שאכילת שום מביאה לידי ריח רע, ומפני שבפסח צריך אדם לישור ולספר ביציאת מצרים, לכן ראוי שלא יריחו ממנו ריח של שום וצננו (ספר ויגד משה סימן י"ז).

יש שכתבו בשונה: מפני שכל ישראל היו צריכים לעלות לרגל ולהיות ביחה, הקפידו שלא יאכלו שום, כדי שלא יגרמו להם סבל על ידי הריח. ואמנם היה צריך לאסור בכל שלושת הרגלים, אלא שכיום נהרב בית מקדשנו בעוונותינו הרבים, והמנהג הוא רק זכר בעלמא למה שנהגו אבותינו, והנהיגו רק בפסח שבלאו הכי נהגו בו חומרות רבות (חבר שירים מדרגות ע"ק א').

טעם אחר: לפי שהיו מקומות שהיו גרעינים גדולים הדומים לשום, והיו מניחים אותם 'קנאבעל', וכבדי שלא יתבלבלו ובמקום שום האמיתי יבואו לאכול חיים הממונים 'שום' והן יתחמצו בבישול, לכן תיקנו שלא לאכול שום (שערי ימי הפסח פרק כ"ב, מהר"ם כ"ה הרב ר' מרדכי הכהן שפרדון יין של מהרש"ם).

טעם אחר: לפי שיש חשש שהעכו"ם שורין את השום בשכר (שדי המד מערכת פסח סימן י' אות ט' בשם הרב ש"ק יעב"ץ).

ובחיי אדם (כ"ל קכ"ז ה) כתב, דאין לזה שום טעם וריח ומותר באכילה, והמנהג לאסור הגיע טעות מדברי המגן אברהם, שכתב שאם יש שום אסור אפילו במשנה, אך שם מדובר בשום שחתכו בסכין חמץ והוא חריף, ולכן אסור באכילה במשנה.

ומיהו מנהג בחלק מקהילות שלא אוכלים שום בפסח, ה'ש' שלום' מבעלזא שנשאל מדוע אינו אוכל שום, השיב, כתיב (משלי א' ח'): "אל תישש תורת ארץ", וכך הוא המנהג בבית אבי ואמי שלא לאכול שום בפסח (הובא בשו"ת המדרת משה סימן כ"ב, וכן תתחא וזאת סימן ב' אות א').

שיטת ביצים

יש שנוהגים לישוף הביצים ולנקות את התבניות. הטעם: לפי שחוששים שגם נדבקו פירות חיים ממאכלי התבניות לקליפת הביצה, ולכן יש לרחוץ תחילה, כי חמץ בפסח במשנהו (פרי מגדים א"א תמ"ו ב, איש חי א"א פרישת צו"ת ל').

חומתם בכיציים: יש שנהגו בפסח לקנות ביצים בלי חותמת, והטעם, לפי שחששו שגם יש חמץ בדיו, והווי חומרא בעלמא, שאף אם הווי חמץ בדיו - נפסל כבר באכילה, ומיהו עיקר החשש שמבשל הביצה עם קליפה (שערי ימי הפסח פרק ב' חומרות הפסח ט"ז).

תבניות ביצים: יש שנהגו לברוק תבניות הביצים שגם נשתיר שם חמץ.

קדיחה לביצים בלבד: יש שנהגו, שבקדיחה שבשלו בה ביצים אין מבשלים בה שום מאכל, רק חוזרים ומבשלים בה ביצים (פמ"ד א"א בוטנאש תמ"ז, ובתוספת חיים על הת"א כ"ל קל"ק ס"ק ב), והטעם: משום שחוששים שגם היו מנוחתי הביצים בקמח חמץ ובלע (פמ"ד שם).

פרשה	יום	תאריך	ניסן		משנה יומית: קדשים	הלכה יומית: שרע ארח
			מערב	אורח		
ויקרא	ה	א	19	א	קס	הלכות סעודה
	ו	ב	20	ב	קס	
	ז	ג	21	ג	קס	
	ח	ד	22	ד	קס	
	ט	ה	23	ה	קס	
	י	ו	24	ו	קס	
	יא	ז	25	ז	קס	
במדבר	א	ח	26	ח	קס	
	ב	ט	27	ט	קס	
	ג	י	28	י	קס	
	ד	יא	29	יא	קס	
	ה	יב	30	יב	קס	
	ו	יג	31	יג	קס	
	ז	יד	1	יד	קס	
שמיני	א	טו	2	טו	קס	
	ב	טז	3	טז	קס	
	ג	יז	4	יז	קס	
	ד	יח	5	יח	קס	
	ה	יט	6	יט	קס	
	ו	כ	7	כ	קס	
	ז	כא	8	כא	קס	
תזריע	א	כב	9	כב	קס	
	ב	כג	10	כג	קס	
	ג	כד	11	כד	קס	
	ד	כה	12	כה	קס	
	ה	כו	13	כו	קס	
	ו	כז	14	כז	קס	
	ז	כח	15	כח	קס	
מטות	א	כט	16	כט	קס	
	ב	ל	17	ל	קס	
	ג	מ	18	מ	קס	
	ד	מא	19	מא	קס	
	ה	מב	20	מב	קס	
	ו	מג	21	מג	קס	
	ז	מד	22	מד	קס	

לע"נ
לאה 'לולה' בת פתחה ע"ה
נלב"ע י' ניסן תשס"ו

לע"נ
מרת יפה בת שלום ע"ה
נלב"ע ד' ניסן

לע"נ
אברהם בן אהרן ופניה ז"ל
נלב"ע י"ב ניסן תשס"ז

לע"נ
יעקב בן שרה ז"ל
נלב"ע י"ב ניסן

לע"נ
מרת מלכה בת ר' דוד הי"ד
נלב"ע כ"ד ניסן

לע"נ
ה' יהודה בן אלימלך ז"ל
נלב"ע כ"ד ניסן

לע"נ
חיים בן אסתר ז"ל
נלב"ע ט' ניסן

לע"נ
מרת בת שבע פרחיה בת רחמה רינה ז"ל
נלב"ע כ"ט ניסן

הלימוד החודש מוקדש לע"נ

אליהו בן רוזה ויעקב ז"ל

נלב"ע כ"ט ניסן תשנ"ט

- נא לכונן לפני הלימוד -

מסכת תמיד

מסכת תמיד מפרטת את סדר הקרבת התמיד בבית המקדש בכל יום, וכן הקטרת הקטורת. ונתבאר בו גם שאר דברים שהיו הכהנים עושים באותו הזמן.

בפרק ראשון: מקומות שמירת הכהנים בבית המקדש, והיכן היו ישינים וסדר השכמת הבוקר. סיור הכהנים לבדיקה שכל הכלים במקומן בשלום, הכנת הביטי כהן גדול, ותרומת הדשן.

בפרק השני: סילוק שיירי האברים והחלבים שלא נתאכלו לצדי המזבח וריכוז הדשן בערימה (תפוח) באמצע המזבח, סידור מערכות העצים והכנת המזבח להקרבת התמיד והקרבות שלאחריו.

בפרק השלישי: עריכת הפייס, הגורל, מי מהכהנים מקבל כל תפקיד: מי שוחט, מי זורק, מי מדשן מזבח הפנימי, מי מדשן את המזבח, מי מעלה אברים לכבש. ובסך הכל שלשה עשר כהנים זכו בו. בדיקה אם הגיע זמן השחיטה. הבאת הטלה מלשכת הטלאים, הוצאת כלי השרת, פתיחת דלתות ההיכל. שחיטת התמיד, ומקום השחיטה.

ולכן רצו שכולם יזכו בה. וכן הפיסו מי מעלה את האברים מן הכבש למזבח. אמנם ר' אליעזר בן יעקב סובר שמי שהעלה את האברים לכבש הוא שהעלה אותן על גבי המזבח ולא היו מפיסים על זה.

עוד בפרק זה, ההכנות להקטרת הקטורת: נטילת הכף מלאה קטורת על ידי כהן אחד, וכהן שני את המחנה עם הגחלים שחתה מן המזבח. הליכתם אל בין האולם והמזבח, וכשהגיעו היו זורקים שם את המגריפה, מין כלי שהיה משמיע קול גדול, ובאו הכהנים להשתחוות, והלויים מגיעים כדי לשיר.

בפרק הששי: סדר דישון מזבח הפנימי, דישון המנורה, והקטרת הקטורת.

ובפרק השביעי: השתחוות הכהן הגדול בהיכל, נשיאת כפים בברכת כהנים, הקטרת האברים, ניסוח היין, תקיעת הכהנים בחוצרות ושירת הלויים.

ומסיימת המשינה: זה סדר התמיד לעבודת בית אלקינו, יהי רצון שיבנה במהרה בימינו אמן.

בפרק הרביעי מבואר כיצד נעשתה שחיטת התמיד וזריקת דמו, הפשטו, ניתוחו, הדחתו והעלאת האברים לכבש. תשעה כהנים היו מעלים את האברים לכבש, כל אחד מהם מעלה את האברים שזכה בהם בפייס. את האברים היו שמים מחצי הכבש ולמטה במערבו, ומלוחם. ואחר כך ירדו ובאו להם ללשכת הגזית לקרוא קריאת שמע.

בפרק החמישי מפרטת המשינה כיצד היה סדר קריאת שמע ותפילת הכהנים בבוקר לפני זריחת החמה: ברכת אהבה רבה [וברכת יוצר אור ברכו רק לאחר שהאיר היום וזרחה החמה]. עשרת הדברות. שמע, והיה אם שמוע, ויאמר. אמת ויציב, עבודה, וברכת כהנים [ללא נשיאת כפים, שלא היו כהנים נושאים את כפיהן אלא לאחר הקרבת התמיד והקטורת]. והרמב"ם כתב שלא פסקו ברכת כהנים היו אומרים אלא ברכת שים שלום.

לאחר מכן עשו פייס על הקטורת. בפייס זה השתתפו רק אלו שלא זכו מעולם בקטורת. מפני שמעשרת,

מכתבים במשינה היומית 201-205 ו- 501-505 ומבחן בהלכה 9

- ה' אהרן לייב קרמר, מודיעין עילית
- ה' משה שמאי רוזנולד, ירושלים
- ה' משה עמר, קרית מוצקין
- ה' יעקב סלרי, בני ברק
- ה' משה ליפשיץ, בני ברק
- ה' אורי חמד, פתח תקווה
- ה' שלמה חשאי, ירושלים
- ה' אברהם הלפרט, בני ברק
- ה' אליהו רוזנברג, בני ברק
- ה' יוסף גולדברג, בני ברק
- ה' אריה לביא, תל אביב

ביום חמישי - כ' באייר

תלכה גט אתה לחתחיל יחד עם רכבות אומרי האסנה היומית את

סדר שהרות

אך עד אכ, תוכל להספיק את 3 האסכתות האחרונות
לסדר קדשים

ביום ו' ערב שבת הגדול ט' ניסן מתחילים מסכת 'תמיד' ולאחר מכן מסכתות 'מידות' ו'קנינים'.

ואם איך?

הצטרף עוד היום לרבבות שלומי אמוני ישראל, וטול חלק בראש בלימוד 2 משניות ו-3 הלכות ביום